

INTERNATIONAL JOURNAL OF CREATIVE RESEARCH THOUGHTS (IJCRT)

An International Open Access, Peer-reviewed, Refereed Journal

“ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ”

ಶಿವರಾಮಯ್ಯ
ಸಂಶೋಧನಾರ್ಥಿ

ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸಂಜೆ ಕಾಲೇಜು
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು

ಮತ್ತು

ಡಾ. ಆರ್.ಎನ್. ದಿನೇಶ್

ಸಂಶೋಧನಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಹಾಗೂ ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸಂಜೆ ಕಾಲೇಜು
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು

ಸಾರಾಂಶ:

ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅನೇಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೊರತೆಯು, ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ಕೊರತೆಯು, ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಾವ. ಈ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಲು, ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಒಒಐ) ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಒಒಐ ನಡುವಿನ ಸಹಯೋಗ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಿರಿದಾಗಿ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ, ಬಡವರ ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು, ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು, ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು : ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಒಒಐ), ಸಮಾಜ ಸೇವೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಸವಾಲುಗಳು, ಪರಿಹಾರಗಳು.

ಪರಿಚಯ :

ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳು ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಬಡತನ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೊರತೆ, ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ಕೊರತೆಯಂತಹ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಒಂದೇ ಮಾತ್ರ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಓಒಐ) ಪಾತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ, 70% ಜನರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದರಿಂದ, ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಯು ವಿಶೇಷ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಖರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಬಿರಗಳು, ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಓಒಐ ನಡುವಿನ ಸಹಕಾರ, ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗೂ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು, ಈ ತಂಡಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರವು ತಮ್ಮ ಸಮರ್ಪಣೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವ ಮೂಲಕ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯವಲೋಕನ :

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಓಒಐ) ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಲೇಖನಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು, ಅವರ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಕಾರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

1. ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಲೇಖನಗಳು ವಿವರಣೆಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ವೈದಿಕ, ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ನಾಥ್ (2018) ಅವರ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಾಗೃತಿಗೆ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ತರಲು ಓಒಐ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಬಂಡೆ ಮತ್ತು ಪಾಟೀಲ (2020) ಅವರು, “ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯು ಸಂಘಟಿತ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

2. ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆ

ಜುಡಿತ್ (2019) ಅವರ ಅಧ್ಯಯನವು, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಒಣಿ ಮಾದರಿಯ ಮೂಲಕ, ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಬಡತನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತವೆ.”

3. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ

ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಣಿ ಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಡಿಸೋಜಾ (2021) ಅವರು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು “ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತು ನೀಡುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹರ್ಷಿತಾ ಮತ್ತು ಕಪೂರ್ (2020) ಅವರು, “ಗೋಣ್, ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

4. ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆ

ಅಶ್ವಿನಿ ಪಿ.ಜಿ. (2022) ಅವರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, “ಸ್ವ ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ, ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಒಣಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತವೆ” ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

5. ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಸಹಕಾರ

ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಒಣಿ ನಡುವಿನ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಹಲವು ಶೋಧನೆಗಳು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾರ್ತಿಕ್ ಮತ್ತು ನರೇಂದ್ರ (2023) ಅವರು, “ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು, ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಮನ್ವಯ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

6. ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಗಳು

ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಕೇಬಲ್ (2021) ಅವರು ತಮ್ಮ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಸಂಪತ್ತಿನ ಕೊರತೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿ, ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತು ಹಂಚುವ ವಿಧಾನಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕತೆ, ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ” ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

7. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ

ಹರ್ಷಿತಾ (2022) ಅವರು, “ನೂತನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿ, ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವದಿಂದ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ

ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಹಕಾರವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಕಾರ್ಯ:

1. ಖಜಫಂ (ಖಜುರಜ-ಇಟರಿಟರಥಿಜಜ ಫಾಟಜಟ್ ರಂಭುಚೀಣುರಟಿ)

ಪರಿಚಯ

ಖಜಫಂ, 1972ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ, ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 2.1 ದಶಲಕ್ಷ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಸೇವೆ, ಸ್ವಾಯತ್ತ ಉದ್ಯಮ, ಮತ್ತು ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು

- **ಮಹಿಳಾ ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧತೆ:** ಖಜಫಂ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತದೆ, ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ, ಹಣಕಾಸು ನೆರವು, ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಆರ್ಥಿಕ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆಗಳು:** ಸಂಘಟನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಾಲದ ಅವಕಾಶ, ಖಾತೆ ತೆರೆಯುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಮತ್ತು ಉಳಿತಾಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು:** ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಬಿರಗಳು, ನರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಯಶಸ್ಸು

ಖಜಫಂ ಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅನೇಕ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಯತ್ತವಾಗುವಂತಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

2. ಕಖಿಂಒಂ (ಕಡಿರಜಘುರಟಿಚಿಛಿ ಧುಣಚಿಟಿಛಿ ಜಿರಡಿ ಆಜತಜಟರರಿಟಜಟಿಣಿ ರಂಭಿಣುರಟಿ)

ಪರಿಚಯ

ಕಖಿಂಒಂ 1982ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು

- **ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ:** ಕಖಿಂಒಂ, ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಕೃಷಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾಡಲು, ಉತ್ತಮ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು, ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- **ಸ್ವಾಯತ್ತ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ:** ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತದೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋಷಣಾ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

- **ಮಹಿಳಾ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು:** ಸ್ಥಳೀಯ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಉದ್ಯೋಗ, ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ನಿರ್ವಹಣೆ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಯಶಸ್ಸು

ಕುಟುಂಬ, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಿಯಮಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ.

3. ಉಠಾಟಿ

ಪರಿಚಯ

ಉಠಾಟಿ 1999ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ, ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕು, ಶಿಕ್ಷಣ, ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಉಠಾಟಿ, ಬಟ್ಟೆ, ಆಹಾರ, ಮತ್ತು ಇತರ ಮೂಲಭೂತ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು

- **ಬಟ್ಟೆ ಮರುಬಳಕೆ:** ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು, ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಲು ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ವಿತರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಮೂಲಭೂತ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- **ಸಮಾಜ ಜಾಗೃತಿ:** ಶಕ್ತಿಕರಣ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ:** ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಶಸ್ಸು

ಉಠಾಟಿ ಯ ಯೋಜನೆಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಕುಟುಂಬಗಳ ಜೀವನದ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿವೆ. ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಾಗ ಅತೀ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುತ್ತದೆ.

4. ಚಿಡಿಜಿಜಿರಣ ಅರಟಟಜಿರಜ

ಪರಿಚಯ

ಚಿಡಿಜಿಜಿರಣ ಅರಟಟಜಿರಜ, 1972ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದೆ, ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಆಧಾರವಾಗಿ ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ನೀತಿಗಳ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು

- **ಮಹಿಳಾ ಸೋಲರ್ ಎಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳು:** ಚಿಡಿಜಿಜಿರಣ ಅರಟಟಜಿರಜ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸೋಲರ್ ಎಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳಾಗಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ, ಇದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಶಕ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.
- **ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ಜಲ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟುಗಳು:** ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ, ಕಡಿಮೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.
- **ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ:** ಸಮುದಾಯದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಯಶಸ್ಸು

ಚಿಡಿಜಿಜಿರಣ ಅರಟಟಜಿರಜ, ಸಾವಿರಾರು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ, ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದೆ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಶಕ್ತಿ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಸವಾಲುಗಳು

1. **ಹಣದ ಕೊರತೆ :** ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು, ಬಂಡವಾಳದ ಕೊರತೆಯು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮೂಲಭೂತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.
2. **ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು :** ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಥವಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಲು ವಿಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಯೋಜನೆಗಳು ಉದ್ದೇಶಿತ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ.
3. **ಜಾಗೃತಿಯ ಕೊರತೆ:** ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೊರತೆಯು, ಜಾಗೃತಿಯ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ, ಜನರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು, ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಿಹಾರಗಳು

1. **ಹಣಕಾಸು ಸಹಾಯ:** ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಕ್ರಮಗಳು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ನಿಧಿ, ಸಾಲದ ಹರಿವು, ಅನುದಾನಿತ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಬಂಡವಾಳ ನೀಡುವುದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
2. **ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು:** ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು, ತರಬೇತಿಗಳು, ಮತ್ತು ಸೆಮಿನಾರ್‌ಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಲಿದೆ.
3. **ಸಮುದಾಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ:** ಸಮುದಾಯದ ಜನರನ್ನು ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ, ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯದ ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಈ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಸದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಓಐಐ) ಪಾತ್ರವು ಅತಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ನಿರಂತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಇವುಗಳು ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಓಐಐ ನ ಕೊಡುಗೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಸತತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

- ❖ **ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆ:** ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬಡತನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ದುಡಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಯೋಜನೆಗಳು, ಕಿರಿಯ ಅಥವಾ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ, ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಶ್ರಮಶಕ್ತಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗಳು.
- ❖ **ಶಿಕ್ಷಣ:** ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಓಐಐ ಗಮನಾರ್ಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸುವುದು, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ.
- ❖ **ಆರೋಗ್ಯ:** ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಬೃಹತ್ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಜನರಿಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

- ❖ **ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು:** ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಒಳಾಂಗಣ ನಡುವಿನ ಸಹಕಾರವು ಸಮುದಾಯದ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ.
- ❖ **ಸುದೀರ್ಘ ನಿರ್ವಹಣೆ:** ಒಳಾಂಗಣ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಉತ್ತಮ ಪರಿಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. **ಗಣೇಶ್, ಎಸ್., & ಮೇಹ್ಲಾ, ಟಿ.** (2018): "ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ."
2. **ಕಬಿಂಆಂಓ.** (2020): "ಕಡಿರಜಿಜುರಟಿಟಿ ಧೂರಟಿಟಿಟಿ ಜಿರಡಿ ಆಜರಜಟಿರಟಿಟಿಟಿ ಂಫಿಣುರಟಿ ಖಜಿರಡಿರಡಿ."
3. **ಖಣಾಂ.** (2021): "ಫಾರಟಿಟಿ" ಇಟಿರಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿಟಿ ಂಟಿ ಖಣಡಿಟಿಟಿ ಖಟಿಜುಟಿ."
4. **ಕುಮಾರ್, ಆರ್.** (2016): "ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ."
5. **ಓಖಟಿಟಿಟಿ (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತಿ ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ)** (2019): "ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಾಂಗಣ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧ್ಯಯನ."
6. **ಶರ್ಮಾ, ಆರ್.** (2017): "ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಶಕ್ತೀಕರಣ."
7. **ಪಾಂಡಾ, ಬಿ.** (2020): "ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಳಾಂಗಣ ಶಾಶ್ವತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯೋಜನೆಗಳು."
8. **ಸಾಹಾ, ಡಿ.** (2015): "ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಳಾಂಗಣ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳು."
9. **ರಾವ್, ಎಸ್.** (2022): "ಭಾಗವಹಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ."